

Nemzetközi és európai kvótakereskedés

1. Kereskedés a levegővel

A Kiotói Jegyzőkönyvben lefektetett, ún. rugalmassági mechanizmusoknak az az elgondolás adta az alapját, amely szerint másodlagos kérdés, hogy hol történik meg valójában a kibocsátás-csökkentés, ha az elsődleges cél teljesül, azaz összességében csökken a globális kibocsátás. A rugalmassági mechanizmusok két csoportra oszthatók, az egyikbe a projekt alapú csökkentési módok tartoznak (Együttes Végrehajtás, JI, valamint a Tiszta Fejlesztési Mechanizmus, CDM), míg a másikba a kibocsátásjog kereskedelmi rendszerek. Ez utóbbi elve egyszerű. Meg kell határozni egy limitet, ami korlátot szab a kibocsátható mennyiségnek, és ki kell alakítani egy kereskedési rendszert, amelyben az egyes szereplők eladhatják feleslegüket, vagy beszerezhetik a hiányzó mennyiséget, azaz jellegzetes cap&trade típusú rendszer alakul ki.

2. Lötyögős európai sapka

Az ezredforduló után úgy sokáig úgy tűnt, hogy a Kiotói Jegyzőkönyv ratifikálása megakadt (USA és Oroszország ellenállása miatt), de ennek ellenére az Európai Unió eltökélt volt a kibocsátásjog-kereskedelem bevezetése terén. Az első Európai Éghajlatváltozási Program (ECCP I.) keretein belül került sor az Európai Kibocsátásjog-kereskedelmi Rendszer (EU-ETS) kialakítására, majd 2005-től a bevezetésére. Az első kereskedési időszak (2005-2007 közötti három év) célja az volt, hogy az addig példátlan számú szereplővel és volumenben induló rendszer működtetéséről tapasztalat szülessen, és kialakuljanak a szabályozási keretei. Így a második, a kiotói teljesítési időszakkal egybeeső 2008-12 közötti öt évben már egy bejáratott rendszer működhesen.

A kibocsátásjog-kereskedelmi rendszer szereplői cégek, amelyek a tagállami kiosztások során kapják meg az ingyenes egységeiket, a többi be kell szerezniük a piacon, vagy ha feleslegük támad, értékesítésre is módjuk van. A tételes Nemzeti Kiosztási Listát (NKL) a Nemzeti Kiosztási Terv tartalmazza, amely ezek mellett a szétosztás módját is bemutatja.

A cégeknek minden évben, az éves, hitelesített kibocsátásuk alapján el kell számolni az egységeikkel. Amennyiben fedezetlen kibocsátás történik, akkor 100 euró/tonna büntetést kell fizetniük.

A 2005 óta működő európai kereskedés első nagy traumáját 2006-ban szenvedte el, ekkor a napvilágra kerülő hitelesített kibocsátási adatok alapján világhosszá vált, hogy hatalmas többlet áll rendelkezésre a piacon. A második időszakban ezért a Európai Bizottság eltökélt volt a szűkítésben, a legtöbb ország benyújtott NKT-ját jelentősen megnyírta.

3. 20-20-20 és a teher elosztása

Az Európai Unió kitűzött céljai 2020-ra nemzetközi szinten progresszívnek hatnak, de az energia és klíma csomag hatalmas belső feszültségeket tárt fel. Ez nem tett jót az EU megítélésének, és rossz fényt vethet a leendő nemzetközi klímátárgyalásokra is. Lényege abban rejlik, hogy az EU27-ek 2012 utáni nemzetközi vállalását hogyan osztják el a 27 tagállam között. Ennek részletei nem dőltek el, vélhetően a COP15 utánra maradnak. Néhány sarkalatos kérdés:

- Teherelosztás alapja? GDP, kibocsátás?
- Mi lesz a „forró levegő”-vel? Szolidaritás?
- 20% vs. 30%: automatizmus, vagy újraegyeztetés?
- Külső kreditek (CDM) elszámolhatósága?
- ETS szektorban teljes aukció?

4. EU-ETS vs. IET

A nemzetközi kibocsátásjog-kereskedelem (ETS v. IET) sok szempontból hasonlít az európai rendszerre, de sok különbség is van közöttük. Míg az európai rendszer csak az EU országaiban működik, addig a nemzetközi rendszer a Kiotói Jegyzőkönyvet ratifikáló országok részvételével zajlik (azaz pl. USA nem vehet benne részt!). Az EU-ban cégek, jogi személyek a szereplői, a nemzetközi kereskedelemben azonban az országok kormányai üzemelnek egymással.

4. ZBR (GIS) Magyarországon

A jelenlegi kiotói feleslegek, az 1990-es gazdasági összeomlás következtében keletkeztek. A kelet-európai országokban ezt „forró levegő” tartaléknak szokták nevezni, mert nem tudatos kibocsátás-csökkentés eredményeképpen jött létre, még a Jegyzőkönyv megszületése előtt.

Ennek megoldására hozták létre a Green Investment Scheme-et (GIS=ZBR), hogy az ilyen kvóták eladásából származó bevétel biztosan szén-dioxid kibocsátás-csökkentésre szolgáljon, ezzel tehát biztosítva legyen AAU-k környezeti hatékonysága.

A 2008 és 2012 közti öt évben engedélyezett tranzakciókban eladóként elsősorban azok az országok érdekeltek, amelyek 1990 után, az ipari szerkezetátalakulás eredményeként jelentős mennyiségű kibocsátási kvótát takarítottak meg. Ez Magyarország mellett érvényes még a régió számos országára.

Magyarország az elsők között hozta létre e rendszer alapjait, ezért vált lehetővé, hogy elsőként tudtuk 2008 folyamán kvótatartalékunk egy részét értékesíteni.

“A ZBR lehetőséget teremt arra, hogy Magyarország az első (kiotói) vállalási időszakban, vagyis 2008-2012 közt meglevő fölös kibocsátási kvótáit magasabb áron tudja értékesíteni, mint ahogy azt egyébként tehetné. Ennek alapja, hogy a ZBR garantálja, hogy a bevételek a vásárló ország számára átlátható és ellenőrizhető módon kizárólag kibocsátás-csökkentő programokat, beruházásokat finanszíroznak (innen a „zöld” jelző).”

A nemzetközi figyelem kiemelten kezeli a GIS/ZBR keretében létrejövő ügyleteket, és azok megvalósulását. Ha visszaélésekre derül fény, az az egész rendszerbe vetett bizalmat áthatja alá.

5. Hazai ZBR történelem

2008. január 1.: Magyarországon teljesen készen áll a ZBR jogszabályi háttere

2008. augusztus-szeptember: Belgiummal aláírtuk a szerződést 2 millió egység (AAU) értékesítéséről. A szerződésben hazánk vállalta, hogy a kvóta eladásból befolyt összeget kizárólag klímavédelmi

beruházásokra fordítja. Ez volt a világon az első ZBR kvótaértékesítési ügylet.

2008. szeptember (csak novemberben hozták nyilvánosságra): Aláírtuk a szerződést Spanyolországgal 6,6 millió kibocsátási egység értékesítéséről.

2009. február: Szabó Imre bejelenti, hogy a KVVM 20 milliárd forintos megtakarítást vállalt 2009-ben a kormány felé, amit a szaktárca a 2009-es, a kiotói jegyzőkönyv szerinti széndioxidkvóta-értékesítés zárolásából fedez.

2009. március 2.: civil szervezetek nyílt levele Gyurcsány Ferenchez

<http://www.energiaklub.hu/hu/hirek/?news=668>(vál asz április 15-én érkezett a PM-től)

2009. március 27: A Nemzetközi Kvótakereskedelmi Társulás (IETA-International Emissions Trading Association) nyílt levélben hívta fel a figyelmet arra, hogy a szén-dioxid-kereskedelmi piacot veszélyezteti, hogy egyes országok kormányai olyan kibocsátási kvótákat vásárolnak, amelyeknek nincs semmilyen környezetvédelmi hasznuk.

2009. május: meghiúsul a kvóta üzlet Japánnal

2009. május 12. : civil szervezetek levele Bajnai Gordonnak

<http://www.energiaklub.hu/hu/hirek/?news=696>

2009. június: nyilvánosságra kerülnek az árak, megtudjuk, hogy a Kormány 28,2 milliárd forintos bevételt könyvelhetett el a Belgiumnak és Spanyolországnak értékesített kvótákból.

2009. július: a KvVM kezelésében elindul a ZBR Klímabarát otthon Panel alprogramja, amelyben a 2008-as Panel Plusz programra beadott pályázatokat is értékeli (forráshiány kiváltása ZBR-ből).

2009. november: tervben van a ZBR Klímabarát otthon NEP-et kiváltó, azaz hagyományos építésű ingatlanokra vonatkozó programja- valószínűleg a 2010-es év elejétől kerül kiírásra.

